

moj planet

www.mladinska.com/mojplanet

RAZISKOVANJE JE ZABAVNO

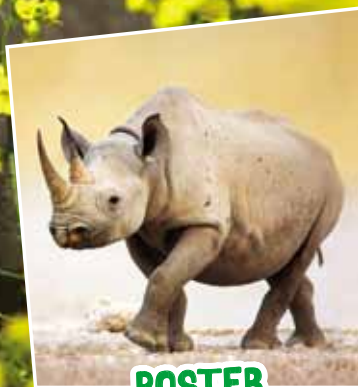

Lepotci

Dan Zemlje

Cerkniško jezero

Hokus pokus

POSTER

MESEČNIK • LETNIK 9 • 3,90 € za naročnike v šoli, 4,16 € za naročnike na domu, 4,95 € v prosti prodaji

Pravijo, da sem zasnanjan ...
jaz pa mislim, da sem zaljubljen.

Dragi planetovci!

Juhej, pomlad je prišla. V res toplih dneh si lahko že privoščimo kratke rokave. ☺ Narava se je zdaj že pošteno prebudila po zimskem spancu in tudi mi smo nekako oživel, kajne? April in maj sta tako zanimiva in razburljiva spomladanska meseca, da smo se v uredništvu pošteno spotili, da smo naredili zanimiv izbor tem za vas. Pridno nam pišete, želja imate veliko in zelo različne so, pa si prizadevamo, da bi v reviji vsak našel kaj zanimivega zase.

Za vas smo se odpravili k čisto pravemu coprnškemu jezeru in predstavljamo nekaj najbolj hudih, ampak res hudo hudih, krajev na svetu. In prav zares tokrat prvič predstavljamo svoj poskus naš zvesti bralec Nik.

Ko se boste najedli pirhov in boste spomladansko zaspani, se zazrite v nočno nebo k čudovitim zvezdam in planetom ... in po planetovsko praznujte letošnji dan Zemlje, ki je posvečen vsemu (še) lepemu na modrem planetu, razlogov, boste videli, je veliko.

Naj vam dnevi minejo v soncu in z vetrom v lasih,

Senja Požar, odgovorna urednica

4

4 KONJI

Divji, svobodni, športni

9 POSKUSI BRALCEV

Doma narejeni kristali

10 REPORTAŽA

Raziskovanje je zabavno

12 ASTRONOMIJA

Spomladanski planeti

16 ANTARKTIKA

V domovini pingvinov

18 DELAVNICA

Papirnate pisanice

20 ZANIMIVOSTI

Življenje v izjemnih razmerah

22 ČLOVEŠKO TELO

Alergija in seneni nahod

24 TA MESEC

26 FOTOGRAFIJA MESECA

27 POSTER

Nosorog, Mravlja

36 DR. VETKO

38 NAŠ PLANET

Praznik Zemlje

40 ZOBNA KRTAČKA

42 PLANETOV STRIP

Ples metuljev

46 POTEPANJA PO SLOVENIJI

Cerkniško jezero

48 MOJ TEST

Hrčkanje

50 SIVE CELICE

52 NUŠIN KOTIČEK

Za izdelke, prijazne do ljudi in živali

54 MOJ PLANET PRIPOROČA

56 VAŠA POŠTA

10

22

36

46

38

Pišite nam na moj.planet@mkz.si ali www.mladinska.com/mojplanet, kjer najdete poskuse pa tudi učne liste in filme.

Divji, svobodni špor

Od prakonja do današnjih več kot 200 pasem konj je minilo približno 70 milijonov let. Podobnosti z današnjimi konji ni imel veliko, visok je bil le dobrih 25 centimetrov in še ni imel kopit, ampak štiri nožne prste. Kot vse živali so se tudi konji spreminjali in prilagajali spremembam v okolju in podnebj u in se izoblikovali v eno od najprilagodljivejših živalskih vrst.

Arabski konji so zelo elegantni, vitki in hitri.

odni, tni

Prževalski konji ali mongolski divji konji imajo kratko grivo.

Divji konji danes

Danes v divjini živi le še peščica pravih divjih konj, niso jih iztrebile divje živali, ampak smo jih iztrebili ljudje, ker smo za domače govedo, ovce in koze potrebovali vse večje pašne površine, predvsem pa vodo. Divji konji so v Severni in Južni Ameriki izumrli pred približno 8000 leti, vendar nihče ne ve natančno, zakaj. V Evropi pa so pred izumrtjem edinega še živečega divjega konja, imenujemo ga **mongolski ali prževalski konj** po znanem ruskem popotniku, rešili živalski vrtovi. Danes se spet pasejo po Mongoliji ob meji s Kitajsko, vendar črede niso prav številne. In ti konji so edini živeči divji konji, ki so predniki današnjih konj. V naravi seveda še vedno živi kar precej konj, na primer severno-ameriški mustangi, avstralski brumbyji in kamarški poniji v južni Franciji, vendar jih imenujemo podivjani konji, ki so bili nekoč ukročeni in potem vrnjeni v divjino. V Ameriko so jih pripeljali šele španski osvajalci v 16. stoletju, ne mustangov, ampak iskre konje arabskega tipa. Nekaj konj jim je ušlo in so naprej živeli ter se razmnoževali v divjini. Šele takrat so se Indijanci prvič srečali s konji in jih začeli tudi sami udomačevati.

Nekoč predvsem hrana, nato delovne živali

Naši predniki so konje lovili predvsem za hrano, šele v času od 4000 do 3000 let pred našim štetjem so jih začeli udomačevati in jih uporabljati kot tovorno in vlečno žival. Prvi domači konji so bili manjši, kot so današnji. Sčasoma pa so za različne potrebe vzgojili vse več različnih pasem, od hitrih do velikih in močnih vlečnih konj.

Najbolje se počutijo v čredi

Konji so družabna bitja in se najbolj počutijo v čredi. V konjski čredi ima vodilno vlogo kobila, poleg kobil z žrebički in mladih žrebcev je v vsaki čredi tudi zrel žrebec, katerega glavna naloga je skrb za potomstvo.

Toplokrvni in hladnokrvni konji, poniji

Poznamo več kot 200 pasem konj in ponijev. Najmanjše konje so vzredili v Argentini in v višino merijo le 80 cm. Razlikujemo dve osnovni skupini konj:

- toplokrvne in hladnokrvne (to poimenovanje ni v nobeni povezavi z njihovo telesno toploto, ampak predvsem z njihovim temperamentom)
- male konje in ponije (na primer bosanski planinski konji, haflingerji, islandski, velški, šetlandski poniji, ti so najmanjši med njimi, saj v višino merijo le do 106 centimetrov)

Hladnokrvni konji so delovni in vlečni konji, ki se še dandanes uporabljajo ponekod na gorskih kmetijah, v gozdovih, za prevažanje piva. **Toplokrvni konji** so zaradi svoje zgradbe primerni predvsem za šport. Mednje spadajo tudi naši lipicanci in hanoveranci ter številni drugi.

Arabci so najstarejša in najčistejša konjska pasma, so vitki in atletski, zelo hitri, prilagojeni na življenje v puščavski vročini.

Lipicanci spadajo med najstarejše plemenite pasme konj na svetu, vzredili so jih s križanjem španskih, napolitanskih, arabskih in drugih žrebcev z domačimi kraškimi kobilami, z vzrejo so začeli leta 1580 v kobilarni Lipica, danes pa lipicance vzrejajo po vsem svetu.

Lipicanci se po navadi skotijo črni.

Visoki, nizki, čokati, vitki ... vsi pa imajo kopita

Čeprav se različne pasme konj razlikujejo med seboj, pa so vsi konji grajeni na enak način. Lahko so visoki ali nizki, delovni konji imajo goste in težke kosti, dirkalni konji pa dolge in tanke. Vsi konji pa imajo kopita in pripadajo veliki družini konj, rodu Equus. Po tej značilnosti prepoznamo konjske sorodnike zebre, osle in mule. Mula je potomka osla in konja, mezeg pa potomec oslice in konja. Mule in mezgi so jalovi in ne morejo imeti mladičev.

Šetlandski poniji imajo gosto in dolgo dlako, tako da jim mraz ne more do živega.

Lisasti, enobarvni, črni, beli ...

Konji in poniji so zelo različnih barv. V preteklosti, ko so lahko kaj hitro postali plen zveri, se je barva njihove dlake skoraj stapljala z okoljem, v katerem so živeli. Osnovni barvni tipi konj so rjavci, lisjaki, belci, sivci in vranci. Lahko so enobarvni, veliko konj je tudi lisastih, nekateri imajo večje ali manjše temne lise na beli osnovi po vsem telesu ali pike, tudi barva grive je lahko zelo različna, od bele, črne, svetle peščene, rjave, sive in še kakšne barve. Nekateri imajo bele lise po glavi in spodnjem delu nog.

Plašni in vedno na preži

Pomembno konjsko čutilo je tip (tipalne dlake in smršček), zelo dobro imajo razvit tudi voh. Lega in oblika uhljev ter njihovo nenehno striženje kaže na to, kako dobro konji slišijo. Konj takoj zazna, iz katere smeri prihaja zvok, ustraši pa se zvokov, ki jih ne pozna. Konji ne vidijo ostro predmetov, ki so jim bližje od enega metra, sicer pa lahko zaradi stranskega položaja oči z rahlim pomikom glave levo ali desno vidijo vse okrog sebe, kar jih je v preteklosti velikokrat rešilo pred plenilci. Seveda so jim pri tem pomagale še hitre noge.

MINI kviz

Obkroži pravilno trditev.

1.

Prževalski konj

- a) je edini pravi divji konj.
- b) je pasemski udomačeni konj.
- c) ima dolgo temno grivo.

2.

Lipicanci so

- a) hladnokrvni konji.
- b) divji konji.
- c) bele barve, žrebički pa se skotijo skoraj črni.

3.

Najmanjši poniji so

- a) šetlandski poniji.
- b) islandski poniji.
- c) arabski poniji.

4.

Mula je

- a) potomka osla in konja.
- b) potomka mezga.
- c) trmasta kobila.

5.

Podivjani konji so

- a) konji, ki ne ubogajo svojega lastnika.
- b) konji, ki so ušli v divjino.
- c) mongolski divji konji.

Potomstvo

Kobile spolno dozori pri približno osemnajstih mesecih, največkrat so pripravljene na parjenje spomladi, ko so vse daljši dnevi. Žrebec spolno dozori do starosti 20 mesecev in kobilu, ki se goni, zavoha že na daleč. Žrebiček se v materinem telesu razvija skoraj eno leto, skoti pa se večinoma ponoči. Na noge se postavi že dobrih 10 minut po rojstvu, po eni uri pa se obdrži na negotovih nogah in začne iskati matere seske. Pasti se začne po šestih tednih. V čredi se hitro nauči, kje je njegovo mesto, in če ima na voljo vrstnike, se skupaj igrajo.

Ali veš?

- Poznavalci starost konja natančno določijo po zobeh.
- Po položaju uhljev lahko ugotovimo, ali je konj preplašen, jezen, pozoren.
- Konji se med seboj sporazumevajo z dotikanjem in se pogosto grizljajo po vratu in hrbtu.
- Višina konja se meri od tal do vihra, to je del med vratom in hrbtom.
- Nekateri čistokrvni konji doživijo več kot 20 let, križanci nekaj let več, lipicanci so dolgožive pasme in lahko živijo še dlje.
- Starejši konji zelo redko ležijo, ker težko vstanejo, konji sicer počivajo v ležečem in stoječem položaju.

DOMA NAREJENI KRISTALI

Le kdo si doma ne želi imeti lepih, raznobarvnih, majhnih ali velikih kristalov? Kristale lahko v naravi najdeš skoraj povsod, če pa ti ni do sprehoda v naravo, je tu način, s katerim si jih lahko izdeláš v nekaj dneh, brez posebnega truda.

Potrebuješ:

- kozarec
- vodo
- sladkor
- plastično palčko oziroma žličko
- vodene barvice ali barvilo za hrano

POSTOPEK

Vzemi dvodecilitrski kozarec in vanj vsuj tri velike žlice sladkorja. Na kupček sladkorja nalij malo vode (približno tri velike žlice). S čopičem v dobljeno zmes nanesi malo barve. Več barve ko dodaš, bolj bo kristal živ. Bodi pozoren, da dobro premešaš zmes, da se sladkor res stopi.

Dobljeno tekočino postavi na radiator ali sonce za kakšen dan ali tudi dlje, odvisno od količine vode v raztopini. Če delaš brezbarvne kristale, jih lahko po končanem poskusu poješ. Po nekaj poskusih bo nastal zelo lep kristal.

Poskus nam je poslal 14-letni Nik Smerkolj, ki obiskuje OŠ Vižmarje-Brod. Rad ima minerale in kristale ter kemijo.

Imaš tudi ti poskus, ki bi ga rad predstavil bralcem Mojega planeta?
Pošlji ga na Moj planet, 1536 Ljubljana, ali na moj.planet@mkz.si

Sredi marca so se v Pionirskem domu v Ljubljani osnovnošolci iz vse Slovenije za dva dni spremenili v mlade fizike, kemike, botanike, umetnike, televizijce in še kaj. Sodelovala je tudi revija Moj planet: skupaj z Društvom za zaščito živali Ljubljana smo organizirali delavnico Odgovorna odločitev.

Festivalna dvorana v Pionirskem domu je bila za množico šolarjev skoraj premajhna. Preden so se zakopali v zabavno raziskovalno delo, so izvedeli, da je zgradbo Pionirskega doma zasnoval najbolj znan slovenski arhitekt Jože Plečnik, Festivalno dvorano pa njegov učenec Anton Bitenc. Tokrat se v Festivalni dvorani ni plesalo, a je bilo še bolj živahno.

Akcija, snemamo!

Šolarji z Osnovne šole Šentvid v Ljubljani so posneli svojo prvo oddajo. Kar brez avdicije so za začetek izbrali napovedovalca Anžeta, snemalko Lino, tonskega mojstra Anžeta in seveda režiserja, ki je poskrbel za red med snemanjem – tokrat so morali učenci umiriti učiteljico! Potem pa: »Akcija, snemamo!«

Hišni ljubljencek – velika odgovornost

Imeti hišnega ljubljencek, to ni lahka naloga. Nanj ne moremo pozabiti, kot na primer na igračo. Vsak dan je z nami in zahteva veliko našega časa. To pomeni, da postane naša velika odgovornost. Kaj je to odgovorna skrb za hišne živali, so se četrtošolci Osnovne šole Tone Čufar v Ljubljani pogovarjali na delavnici, ki sta jo pripravila Moj planet in Društvo za zaščito živali Ljubljana.

Naučili so se tudi, za katere pse so primerne ovratnice in katere pasme morajo imeti oprsnice. Na koncu so oprsnico nataknili kar sošolki!

je zabavno

Odkrili smo novo tehniko slikanja

Za umetnine, kakršne slikajo v Iraku in v Turčiji, potrebujemo posodo, vodo, oljno barvo, papir – in seveda domišljijo.

Učenci iz Šentvida so se lotili skrivnostnega marmoriranja: to pomeni, da so z barvami slikali po gladini vode: sliko so nato preprosto preslikali na papir in nastale so čudovite pisane čestitke, ki jih lahko naredite tudi doma! Tej tehniki slikanja se reče **ebru**.

Zabavna kemija

Dušik je plin, ki se pri zelo nizki temperaturi, skoraj $-200\text{ }^{\circ}\text{C}$, utekočini. Ko so učenci iz velenjske osnovne šole Antona Aškerc videli, kaj se zgodi, ko tekoči dušik pri sobni temperaturi zlijemo v plastenko, so se prijeli za glavo. Pa naj še kdo reče, da kemija ni zabavna veda! Izvedeli smo tudi, ali bi z vodikom lahko skuhali kosilo.

Kaj je v jajcih?

Tokrat nismo šli v živalski vrt, ampak je živalski vrt prišel k nam. Učenci iz osnovne šole Anton Aškerc so raziskovali, kako nastane jajce, iz katerih snovi je in kaj je v njem. Hm, pod lupino je lahko zajtrk ali pa piščanec. Dekleta in fantje so piščančka z veseljem držali v rokah. Ogledali pa so si še nekaj živali, ki se izvalijo iz jajc. Ali znaš naštetih vsaj tri?

FOTOGRAFIJE: MATEJ ZALAR

Matej Zalar

Spomladan

Aprila in prvo polovico maja bodo nočno nebo krasili kar štirje svetli planeti: Venera, Mars, Jupiter in Saturn. To je čudovita priložnost, da pokukate v nebo in jih spoznate. Že z manjšim daljnogledom lahko vidite nekatere njihove značilnosti, z malo večjim pa tudi marsikatero podrobnost.

Kako opazovati planete?

Marsikdo ima doma **lovski dvogled** ali manjši teleskop. Z njima lahko vidimo marsikatero posebnost in podrobnost na planetih, kot so Venera, Jupiter in Saturn, za opazovanje površja Marsa pa potrebujete že nekoliko večji teleskop, saj je planet majhen, pol manjši od Zemlje. Dvogledi imajo navadno manjšo povečavo, zato bomo z njimi videli manj podrobnosti. Z njimi je tudi težko opazovati planete, če jih držimo z rokami. Roka se nam trese in slika zato pleše in težko kaj vidimo, zato moramo za opazovanja nočnega neba dvogled pritrditi na fotografsko stojalo. Pri večini dvogledov je to mogoče, potrebujete nekaj več spretnosti in mogoče kak dodatek k daljnogledu, zato naj vam pri tem pomagajo odrasli. Manjši daljnogledi imajo svoje stojalo.

Kje na nebu so planeti?

Ker se Zemlja vrti, se navidezno vrti nebo in zvezde ter planeti na njem. Poleg tega se videz neba med letom spreminja, ob isti uri na poletnem nočnem nebu vidimo druga ozvezdja kot pozimi ... Planeti pa se tudi počasi gibljejo med zvezdami in je zato na videz prava zmeda. Če hočemo vedeti, kdaj in kje bodo na nebu planeti, si moramo pomagati z zvezdnimi kartami, podatki o planetih itd. Danes je na srečo lažje, saj je veliko računalniških programov, ki nam predstavijo podobo neba za katerikoli dan in uro. Eden boljših zastojnskih programov, ki je tudi v slovenščini, je Stellarium. Najdete ga na spletni strani www.stellarium.org.

Ski planeti

Manjši teleskop je odlična naprava za opazovanje svetlih planetov.

Teleskop

Opazovanja z dvogledom niso zapletena, težje pa je začeti opazovati **s teleskopom**, saj začetnik na nebu težko najde tudi svetle planete. Ne obupajte. Teleskop moramo najprej spoznati in ga še pred opazovanjem pravilno nastaviti. Teleskop je navadno sestavljen iz dveh daljnogledov, manjšega, ki mu pravimo iskalo, in iz glavne cevi teleskopa, skozi katero gledamo. V to cev moramo dati še okular, posebno lečo v kratki kovinski cevi, brez katere ne bomo ničesar videli. Teleskop najprej usmerimo v kako zelo oddaljeno cestno svetilko, ki jo poiščemo z iskalom. Svetilka mora biti v sredini slike, ki jo vidimo skozi iskalo, nato pogledamo skozi teleskop. Kolesce za ostrenje slike vrtimo toliko časa, dokler ne vidimo ostre slike svetilke. Zdaj smo pripravljeni na opazovanje planetov.

Za začetek pa vam bomo v Mojem planetu pomagali z zvezdnimi kartami, ki prikazujejo večerno nebo in lego planetov konec aprila in v začetku maja letos.

Postopek iskanja planetov

na nočnem nebu je tak, da si najprej ogledate karto neba, nato pa brez daljnogleda planet poiščete na nebu. Opisani planeti so zelo svetli in jih ni težko najti. Nato boste z dvogledom planet enostavno našli, s teleskopom pa tako, kakor smo opisali iskanje cestne svetilke. Planet najprej najdete v iskalu, pri čemer teleskop z iskalom obrnete tako, da bo planet v sredini slike v iskalu. Nato začnete gledati skozi teleskop, ki ga malo po malo premikate, dokler ne zagledate planeta.

Tako je skozi mali teleskop videti planet Saturn s kolobarji.

Saturn

je za marsikoga najlepši planet, saj ima prečudovite kolobarje oziroma prstane. Ne boste verjeli, toda kolobarji so dobro vidni tudi z manjšim teleskopom. Letos so še v posebej ugodni legi in dobro vidni. V aprilu in maju Saturn vzhaja v poznih večernih urah, zato ga boste takrat našli nad vzhodnim obzorjem.

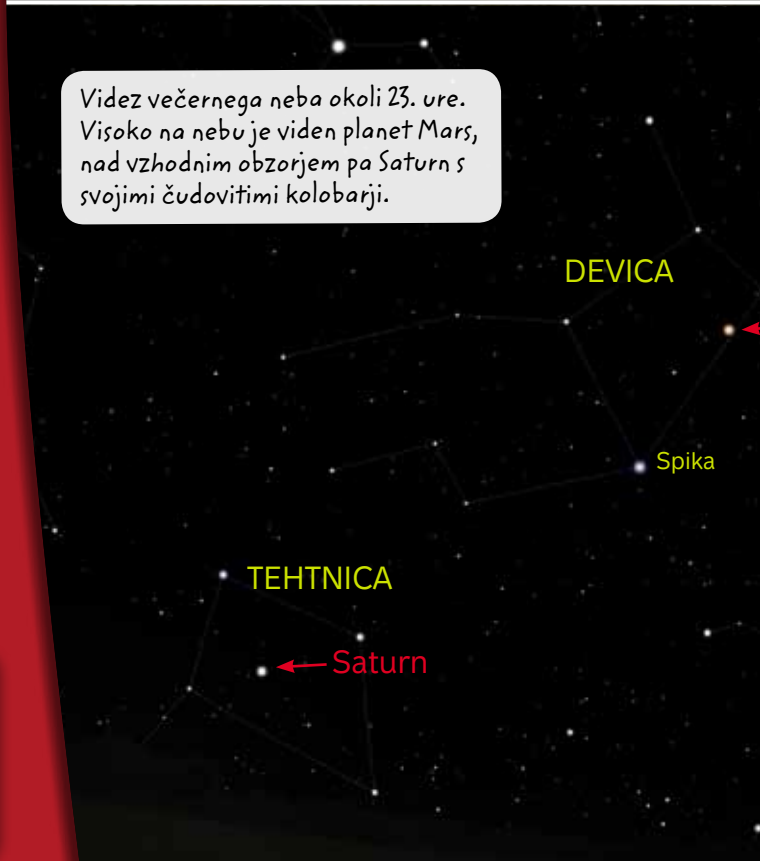
Mars

Kot smo že rekli, Mars je zelo majhen planet. Skozi manjši teleskop je viden le kot rdeča svetla ploskvica. Letos ga v aprilu in maju najdete v večernih urah visoko na nebu.

Videz večernega neba približno dve uri po zahodu Sonca. V ozvezdju Dvojčka boste našli planet Jupiter.

Videz večernega neba okoli 23. ure. Visoko na nebu je viden planet Mars, nad vzhodnim obzorjem pa Saturn s svojimi čudovitimi kolobarji.

Jupiter

Betelgeza

BIK

Aldeberan

ORION

Z

Mars

HM, PA KJE JE
TISTO OZVEZDJE?

SAJ VEŠ, DA POLETI
VIDIMO DRUGA OZVEZDJA
KOT POZIMI.

Jupiter

Planet Jupiter je v aprilu in v prvi polovici maja viden v večernih urah nad zahodnim obzorjem (tam, kjer je zašlo Sonce). Skozi dvogled in mali teleskop boste videli nekaj osupljivega – štiri njegove največje lune Io, Evropo, Ganimed in Kalisto. Videti bodo kot drobcene svetle pičice oziroma zvezdice, postavljene v ravni vrsti okoli Jupitra. Ker hitro krožijo okoli planeta, se njihova razporeditev neprestano spreminja, zato bodo vidne v različnih legah, včasih samo dve, včasih le tri itd. Če ne vidimo vseh štirih, to pomeni, da se skrivajo za planetom ali pred njim. Natančen opazovalec bo tudi na Jupitru odkril nekaj zanimivega. To so temne proge, po navadi sta z manjšimi teleskopi vidni le dve, temna pasova v Jupitrovi atmosferi.

Tako je skozi mali teleskop videti planet Jupiter. Na njem so opazne temne in svetle proge, okoli njega pa velike lune Io, Evropa, Ganimed in Kalisto.

Venera

Pravimo ji tudi Danica in Večernica. To je najsvetlejši planet na nebu, ki ga včasih vidimo zjutraj pred vzhodom Sonca (Danica), v drugem delu leta pa zvečer po zahodu Sonca (Večernica). V aprilu in maju je Venera vidna zjutraj nad vzhodnim obzorjem, zato bo za njeno opazovanje treba zgodaj vstati. Z manjšim teleskopom lahko vidite le eno njeno posebnost – ima mene kot Luna.

Andrej Guštin

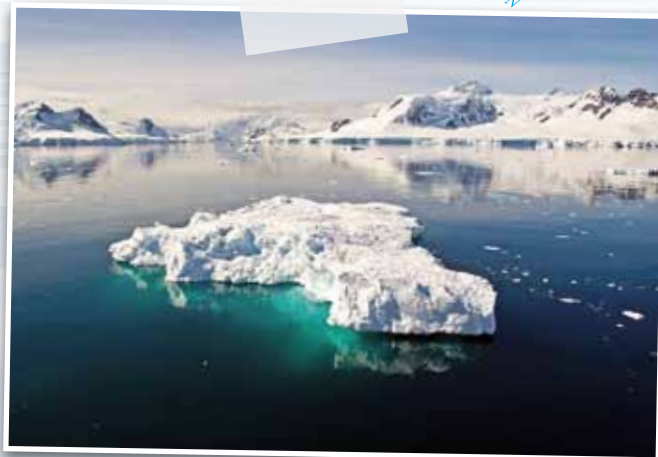
Najjužnejša točka Zemlje

Južni tečaj je **magnetni pol** z zemljepisno širino **90 stopinj** in je **najjužnejša točka Zemlje**. Na Južnem tečaju je pozimi (od marca do septembra) **polarna noč**, kar pomeni, da Sonce sploh ne vzide. Poleti (od septembra do marca) pa je **polarni dan**, ko Sonce ne zaide. Najvišja izmerjena temperatura na Antarktiki je bila $-12,3\text{ }^{\circ}\text{C}$, najnižja pa **$-89,2\text{ }^{\circ}\text{C}$** , kar je obenem **najnižja izmerjena temperatura na Zemlji**. Prvi raziskovalci so že leta 1840 odkrili, da je **Antarktika samostojna celina**. Južni tečaj je leta 1911 **prvi osvojil Norvežan Roald Amundsen**. Leta 1989 sta Avstrijca Fuchs in Messner prva prečkala celino na smučeh in brez pomoči pasje vprege.

Največji polotok južne polarne celine

Gorati Antarktični polotok je **najsevernejši del celine** in je njen edini del, ki sega ven iz antarktičnega kroga, imenovanega tudi južni tečajnik. Taljenje ledu na Antarktiki zaradi globalnega segrevanja je najbolj prizadelo prav ta polotok. Antarktični polotok loči od Rta Horn (skrajna točka Južne Amerike) okoli **980 km dolg Drakov preliv**. Okoli **2000 km dolg polotok** ima nekoliko milejše podnebje od notranjosti celine. Na njem **uspevata celo dve cvetoči rastlinski vrsti**. Glavni prebivalci polotoka so **tjulnji** in **pingvini**.

Najlepši zaliv Antarktike

Rajski zaliv velja za **najlepši zaliv na Antarktiki**. Zaliv na Antarktičnem polotoku obdaja gorovje, ki je del mogočne Grahamove zemlje. Poledeneli **vrhovi gora segajo celo 3000 m visoko**, kar ponuja osupljive prizore. Stvaritve ledene narave si v zadnjem času ogledujejo turisti z vsega sveta. V Rajskem zalivu je **pristanišče**, v katerem se ustavljajo **križarke**. **Divja lepota in nedotaknjeni svet Antarktike** sta pravi **raj za avanturiste!**

pingvinov

Raj za pingvine

Podantarktični otoki so otoki in otočja v Južnem oceanu, ki obkrožajo Antarktiko. Najbolj znani so Otočje Južni Orkney, Južno Shetlandsko otočje, Južni Sandwichevi otoki in Otočje Auckland. Poledeneli otoki vulkanskega nastanka so nenaseljeni. Še v 20. stoletju se je na tem območju odvijal **lov na**

kite in tjulnje, ki so bili skoraj iztrebljeni. Otoki so **raj za pingvine**, ki so doma samo na južnih polarnih območjih. Znanstveniki so našeli kar **18 različnih vrst pingvinov**, ki so danes vse bolj **ogroženi zaradi globalnega ogrevanja Zemlje**.

Najvišja gora na Antarktiki

V mogočni verigi **Transantarktičnega gorstva** na Antarktičnem polotoku se dviga **gora Vinson**, ki je z višino 4897 m **najvišja gora na Antarktiki**. Najvišji vrh celine so najprej opazili ameriški piloti med preletom čez celino. Zaradi izredne odročnosti so se na Vinson prvič povzpeli šele ameriški alpinisti leta 1966. Leta 2011 je vrh najvišje gore na Antarktiki osvojil tudi **Jordan Romero** in postal **najmlajši Zemljan, ki je osvojil najvišje vrhove vseh sedmih celin**. Rekord je postavil komaj 15-letni mladenič iz Kalifornije. Najvišjo goro na Antarktiki pa je v celoti presmučal **slovenski ekstremni smučar Davo Karničar**.

Svetovni znanstveni laboratorij

Na Antarktiki, ki **nima stalnih prebivalcev, živi najmanj 1000 ljudi**, a se številka zelo spreminja z letnimi časi. Vlade nekaterih držav na celini vzdržujejo **stalne raziskovalne postaje**. Leta 1961 so državni predstavniki podpisali **Pogodbo o Antarktiki**, s katero so se dogovorili o mednarodnem sodelovanju pri znanstvenem raziskovanju. Med raziskovalci so biologi, geologi, oceanografi, fiziki, astronomi in meteorologi. Na Antarktičnem polotoku je **28 raziskovalnih postaj**, ki se ukvarjajo zlasti s **preučevanjem podnebnih sprememb**.

FOTOGRAFIJE: SHUTTERSTOCK

Vlasta Mlakar

Papirnate

Veliko noč praznujemo prvo nedeljo po pomladni polni luni. Takrat se veselimo slovesa od zime in pozdravimo nastop pomladi. Eden od starodavnih pomladnih simbolov so pirhi, pobarvana ali z ornamenti poslikana trdo kuhana ali izpihana jajca.

Pirhom pravimo tudi pisanice ali pisanke. Izdelamo jih lahko iz različnih materialov, velikonočna miza bo še posebej pisano praznična, če bomo nanjo postavili drevo s papirnatimi pisanicami. Pod okrašene veje lahko položimo pobarvana jajca in različne velikonočne figurice, denimo zajčke ali kokoško s piščančki.

Za izdelavo papirnatih pisanic potrebujemo:

- raznobarven papir
- škarje
- lepilo za papir
- šablone, modelčke za piškote
- svinčnik, barvice in flomastre
- raznobarvne okrasne trakove
- veje
- cvetlični lonček

Iz raznobarvnega papirja izrežemo papirnata jajca. Pomagamo si lahko s šablono, ki jo naredimo iz tršega papirja ali lepenke. Šablono položimo na papir, jo obrišemo in jajce izstrižemo s škarjami. Tako bodo vsa jajca enake oblike.

pisanice

Papirnata jajca okrasimo z različnimi figurami iz papirja ali jih pobarvamo z barvicami in flomastri. Uporabimo lahko raznobarven papir, kolaž papir, zavijalni papir ali pisane strani starih revij. S šablono lahko izrežemo različne motive in jih na jajca nalepimo z lepilom za papir. Velikonočne in druge motive lahko na papirnate pisanice narišemo sami ali si pomagamo z modelčki za piškote. Pirhe so nekdaj krasili predvsem z geometričnimi liki, navadnimi in dvojnimi ravnimi in cikcak črtami ter z rastlinskimi motivi, denimo deteljicami, vejicami in cvetovi.

Na vrhu papirnatih pisanic naredimo luknjo in skozi njo zavežemo trak za obešanje. Luknjo najlažje naredimo z luknjačem za papir, za trakove pa lahko uporabimo živopisne vrvice za zavijanje.

V cvetlični lonček postavimo veje in jih obtežimo z drobnimi kamenčki. Na veje velikonočnega drevesa obesimo barvite papirnate pisanice.

FOTOGRAFIJE: MAJA OGRIZEK

Maja Ogrizek

Življenje v izjemnih razmerah

La Rinconada

– najvišje ležeči kraj na svetu

La Rinconada je mesto v Peruju, ki leži na **nadmorski višini 5100 metrov** v Andih. V bližini je rudnik zlata, ki privablja na tisoče zlatokopov. La Rinconada je najvišje ležeče mesto in hkrati **najvišje ležeči stalno naseljeni kraj na svetu**. Mesto tik pod gorskim ledenikom je težko dostopno, saj vanj vodi le luknja-sta in blatna cesta. Na veliki nadmorski višini ni dovolj kisika za dihanje, poleg tega pa skoraj vedno zmrzuje. Stavbe so zgrajene iz gline, opek in pocinkane pločevine, naselje pa je **brez vodovoda, kanalizacije in ogrevanja**. V kraju ni tlakovanih cest, nobenih mestnih storitev in odvoza odpadkov.

Ljudje uporabljajo javna stranišča, ki so navadne luknje v tleh. Kljub temu se je za skrajno neprijazno življenje v mestu zlatokopov, ki leži višje od najvišje evropske gore Mont Blanc, odločilo okoli **30.000 prebivalcev**.

Georgetown na otoku Ascension

– najbolj oddaljen kraj na svetu

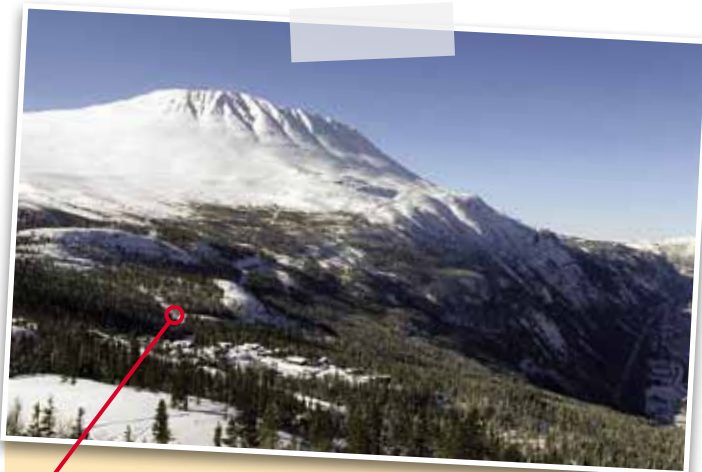
Si predstavljate življenje, ki mu po domače pravimo »bogu za hrbtom«? Sredi Južnega Atlantika blizu ekvatorja leži **samoten vulkanski otok Ascension**. Otok je ostal zaradi oddaljenosti nenaseljen vse do 19. stoletja, ko so Angleži na otoku nastanili vojaško morinarico. Postavili so prve kamnite zgradbe, iz katerih se je pozneje razvilo **glavno mesto otoka Georgetown**. Malo mestce premore pošto, cerkev, pristan za čolne, pristajalno stezo, nakupovalni center, bolnišnico in celo hotel. Vendar pozor – **prenosni telefoni ne delujejo, do najbližjega naselja pa morajo prebivalci otoka Ascension prepotovati kar 1300 km**. Na samotnem otoku **živi okoli 450 prebivalcev**, priseljencev z otoka Sveta Helena, ki so po večini mešanica črne, rumene in bele rase. Drugi prebivalci so Angleži ali Američani.

Ojmjakon

– najhladnejši kraj na svetu

Ojmjakon je kraj v daljni **Sibiriji**, ki je leta 1926 osvojil »ledeni rekord«. V njem so izmerili **ekstremno zimsko temperaturo $-71,2\text{ }^{\circ}\text{C}$** . Sibirska vasica velja za **najbolj mrzel stalno naseljen kraj na svetu**. V njej živi okoli **750 ljudi**. Zima traja devet mesecev, vaščani pa se ukvarjajo z vzrejo jelenov, lovom in ribolovom. Ime kraja pomeni 'nezmrzljena voda', ker je v bližini topel izvir, kjer se domačini oskrbujejo z vodo. Življenje na polarnem severu je zelo mrzlo in zamrznjeno, a **šola odpade le, če mraz pritisne pod $-50\text{ }^{\circ}\text{C}$** . V kraju je ena sama trgovina, hrano pa pripeljejo vsake tri mesece. Vaščani dolgočasje ne poznajo! Vsako leto priredijo **dirke severnih jelenov** na 1270 km dolgi progi do Jakutska.

Rjukan

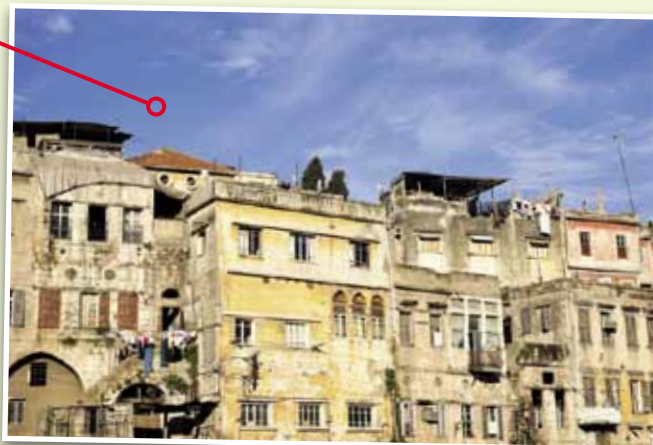
– vasica v najbolj senčni dolini na svetu

Vasica Rjukan leži v globoki dolini na jugu **Norveške**. Hribi okrog vasi so tako visoki, da **okoli 3500 prebivalcev** kar šest zimskih mesecev (od septembra do marca) ni videlo sonca. Če so se hoteli naužiti sonca, so morali zapustiti kraj. Po dolgih letih zimske teme pa je v vasico posijal nov žarek upanja. **Prebivalci najbolj senčnega kraja na svetu** lahko s pomočjo treh ogromnih ogledal, ki so jih leta 2013 postavili na hribih okoli vasi, uživajo tudi v zimskem soncu. **Ogromna ogledala namreč odbijajo sončne žarke in jih pošiljajo na norveško vasico in njene ljudi**. Življenje v kraju se je zelo spremenilo in ljudje so srečni, ker ne živijo več »tam, kjer pozimi nikoli ne posije sonce«.

Al Azizija – najbolj vroč kraj na svetu

Mesto Al Azizija leži okoli 40 km južno od Tripolija, glavnega mesta Libije, v severni Afriki. Leta 1922 so v mestu izmerili **$58\text{ }^{\circ}\text{C}$** . Al Azizija je **rekorder med stalno naseljenimi kraji z doslej najvišjo izmerjeno temperaturo zraka na svetu**. Eden najbolj vročih krajev na svetu leži na obrobju Sahare, največje puščave na svetu. Življenje v puščavskem mestu čez dan popolnoma zamre. Na izjemno visoke temperature so najbolje prilagojeni **puščavski nomadi Tuaregi**, ki tudi pri peklenski vročini $50\text{ }^{\circ}\text{C}$ sekajo bloke soli in jih na kamelah tvorijo po saharskih naselbinah. Poleg ekstremno visokih temperatur življenje v puščavi otežuje pomanjkanje vode. Izjema so le plodne **oaze z izviri pitne vode**, ki so edini vir življenja v Sahari.

Vlasta Mlakar

ALERGIJA IN SENENI NAHOD

Ena najbolj pogostih alergij
je na žalost povezana
s pomladjo.

Alergija ni okužba

Človeški organizem se proti okužbam brani s protitelesi. Ta prepoznajo telesu tuje snovi – beljakovine na površini mikrobov. Tem beljakovinom pravimo **antigeni**. Ko protitelo trči ob mikroorganizem, se »obesi« na antigen. S tem opozori obrambne celice, da vsiljivca napadejo. Obrambne celice sproščajo snovi, ki povzročajo vnetja in uničujejo mikrobe. Protitelesa alergičnega človeka se žal

»obesijo« tudi na nenevarne snovi, ki niso del mikrobov. Te snovi, kot so npr. beljakovine v živalski dlaki, arašidih ali cvetnem prahu, protitelesa alergičnega človeka zmotno prepoznajo kot nevarne antigene. Nenevarnim snovem, ki povzročajo alergijo, pravimo **alergeni**. Alergeni privabijo številna protitelesa alergičnega človeka in tako povzročijo preobčutljiv obrambni odziv.

Seneni nahod

je zelo pogosta alergija. Povzroča jo cvetni prah. Alergeni za seneni nahod so beljakovine na površini pelodnih zrn. Te beljakovine povzročajo alergijo pri vsakem šestem odrasčajočem otroku. Alergija na cvetni prah postaja vse pogostejša. Vzrok za naraščanje števila ljudi s senenim nahodom je tudi vse večja onesnaženost zraka. Človekovemu brezobzirnemu uničevanju narave rastline vračajo udarec tako, da spreminjajo sestavo pelodov, ki rastlino branijo pred onesnaženim zrakom. S tem postanejo za alergičnega človeka še bolj dražeče.

Žgečkanje, solze, kihanje ...

Na cvetni prah alergičen človek ob prisotnosti alergena najprej začuti žgečkanje in gomazenje v očeh, nosu in ustih. S solzenjem, z izcedkom iz nosu in s kihanjem se telo skuša »napadalca« otresti. Ob tem se vnamejo oči in sluznice dihal. Nos se zamaši, oči so rdeče, solzne, srbeče, otekle. Vnetje se lahko razširi tudi v obnosne votline in povzroči sinusitis. Pri senenem nahodu lahko dobi alergičen človek občutek, da so njegova ušesa povsem zamašena in da slabše sliši.

Na pomoč!

Če imamo seneni nahod, se moramo pogovoriti z zdravnikom. Težave pri senenem nahodu sicer olajša izpiranje oči in izpiranje nosu s slano vodo (fiziološko raztopino). S slano vodo lahko precej ublažimo vnetje in »odplaknemo« veliko dražečih alergenov. Pri hujših oblikah senenega nahoda pa so nujna tudi zdravila. Pri ljudeh, ki so alergični na cvetni prah, se lahko iz senenega nahoda razvije tudi astma.

ILUSTRACIJE: DAWIDAN STEPANČIČ, FOTOGRAFIJE: SHUTTERSTOCK

Zaščita

Učinkovita obramba pred alergijami je zaščita. Da bi ugotovili, na kaj smo pravzaprav alergični, je pametno pisati dnevnik napadov. Še bolje je, če nas zdravnik napoti na kožno testiranje. V laboratoriju nam pod kožo neboleče injicirajo majhne količine različnih alergenov. Če koža ob določenem alergenu pordeči, ob drugih pa ne, smo napadalca(e) odkrili! Zdaj se lahko obranimo nevšečnosti že na ta način, da se alergenu poskušamo izogniti. Če smo alergični na cvetenje določene rastline, kot je na primer leska, se v času cvetenja lesk zadržujemo doma in imamo zaprta okna.

Ali veš?

- Seneni nahod otrok, mlajših od petih let, ne prizadene pogosto.
- Fiziološko raztopino lahko pripravimo sami. V pol litra vode damo za čajno žličko soli in pustimo, da tri minute vre.

APRIL

maj

Rušavec svatuje

Rušavec je velika gorska ptica, ki jo uvrščamo med kure. Samci – petelini imajo modro-črno perje, nad očmi pa izrazite rdeče kožne gube. V času dvorjenja našopirjeni petelini z razprostrtim repom stopicajo sem in tja, poskakujejo, pri tem pa pihajo in grulijo svojo svatovsko pesem. S tem vabijo samice in izzivajo tekmece.

Šparglji pokukajo iz zemlje

V Evropi gojijo šparglje ali beluše že več kot štiri stoletja. Mladi poganjki, ki pomladi pokukajo iz zemlje, so zelo prijetnega okusa in veljajo za delikatesno zelenjavo. Divje rastoče vrste špargljev uspevajo pri nas predvsem na Krasu in v slovenski Istri. Sezona nabiranja divjih špargljev se začne okoli velike noči.

Sadno drevje zacveti

V tem času zacveti večina našega sadnega drevja: slive, češnje in višnje, nekoliko pozneje pa še jablane, hruške in kutine. Cvetovi teh dreves so si med seboj zelo podobni: vsak ima po pet belih ali rožnatih venčnih listov, pet zelenih časnih listov in veliko prašnikov. Po odcvetu se bodo iz cvetov razvili sočni in sladki plodovi.

ILUSTRACIJE: JAKA VUKOTIČ

Mladi jazbeci prvič na sprehodu

Jazbeci so gozdne zveri, ki si pod zemljo izkopljejo pravcane labirinte – jazbine. Mladi jazbeci se ob koncu zime skotijo v mehko postlani sobici jazbine. Sprva so slepi in nebolgljeni, a naglo rastejo. V majski noči jih mama jazbečevka prvič pripelje iz brloga. Mladički radovedno raziskujejo okolico, stikajo za hrano in se igrajo.

otroški knjižni klub
CICIKLUB

Za otroštvo, polno
domišljije in zabave!

MPL11

Interni oglas za starše

Vse materialne avtorske pravice so last Mladinske knjige.

© Mladinska knjiga.

V Ciciklubu vam zagotavljamo:

- Strokovno izbor knjig za otroke od rojstva do 9. leta starosti
- Vedno najmanj 20 % popusta za nakup knjig!
- Vsako četrtletje brezplačen katalog!
- Bogat izbor iger in igrač, CD-jev za otroke ...

NAJBOLJ PRILJUBLJENE KOCKE NA SVETU!

Lego hiša na drevesu 3 v 1 je komplet s 357 lego kockami in figuricami za ustvarjalno igranje, ki spodbuja logično mišljenje in ročne spretnosti. 7+

Ob vpisu
samo
1€

Redna cena ~~29,90€~~

MEDONOSNA ČEBELA je izjemna žuželka. Ima velike sestavljene oči, strupeno želo, na zadnjih nogah pa košek, v katerega shranjuje in v njem prenaša pelod. Čebele so zelo pomembne, saj poleg tega, da izdelujejo med, čebelji vosek, opravljajo nadvse pomembno delo – **oprašujejo rastline**.

Dragi dr. Vetko!

Moja teta ima doma psa pasme južnoruski ovčar. Navajen je živeti zunaj, ampak ko ga spustimo s povodca, takoj teče v hišo in grize vse mogoče. Ali naj ga za vedno pustimo biti v pesjaku? Prosim te, čim prej nam odgovori, to nas zelo zanima. Naj to pismo ne pristane v košu za smeti!

Ivana, 10 let

Na vprašanja odgovarja
Maja Stopar, dr. vet. med.

Živjo, dr. Vetko. Ker si že drugim odgovoril, te bom še jaz vprašal nekaj o mojem psu. Že vnaprej se ti zahvaljujem za odgovor. Doma imam psičko Dino. Stara je 7 mesecev. Je pasme bradati škotski ovčar. Zakaj moja psička je iztrebke od drugih živali? Prooooošim, odgovori mi.

Hvala.

Tristan Sojer, 9 let

Hm, tule pa se bojim, da smo naleteli na vedenjsko težavo oziroma vzgojni problem. Seveda je kužku, ki živi zunaj in sme le redko v hišo, vse v hiši neznansko zanimivo. In tako je srečen, da sme na prepovedano ozemlje, da kar ne ve, kaj bi ušpil. Potem se verjetno vi nekoliko manj veselite kot on, a to vseeno glasno pokažete z vriskanjem in vpitjem, naj preneha, ali pa ga podite z njegovega na novo osvojenega ozemlja. Kuža to seveda razume kot vaše veselo sodelovanje in navdušenje ob njegovem početju in naslednjič se cela zgodba ponovi. Prav bi bilo, da se kuža za začetek nauči osnovne poslušnosti; torej da se, če ga pokličete, vrne k vam in ne nori po hiši. Prav tako mora poznati ukaz »ne« in »pusti«, da mu lahko neželeno početje prepoveste. **Čeprav kuža živi zunaj, se mora namreč naučiti vsaj osnovnih povelj**, ki omogočajo zadovoljno življenje lastnikov pa tudi njega samega, predvsem pa mora jasno vedeti, kje so meje in kaj je lepo vedenje ter kaj je početje, ki ga ne boste prenašali. Najbolje je, da za pomoč poprosite strokovnjaka za vedenje psov, ki bo vas in vašega kužka naučil pravih vedenja in ravnanja.

Tristan, večina lastnikov se zgrozi, ko njihov puhasti, počesani, negovani, lepo vzgojeni in oh in ah kuža poje kakšno mrhovino, iztrebek ali pa se v čem podobno smrdečem celo povalja! Seveda smo ljudje vajeni povsem drugačnih manir. Pozabljamo pa, da so naši kužki v bistvu še vedno to, kar so že milijone let – psi. In kužku je konjska figa, kravji gnoj, celo človeški iztrebek poslastica. In valjanje v gnojevki je le način navzemanja prijetne vonjave. In tu ni drugega, kot da naše kosmatince zavoljo prijetnejšega sobivanja naučimo, kaj se spodobi in kaj ne. Odločen ne (nikakor ne staromodno potiskanje smrčka v tisto smrdljivo reč, ki se je je ravno kar lotil!) in preusmeritev pozornosti na kaj drugega, denimo priboljšek ali igračo, bi morala popolnoma zadostovati, da svojega psa odvrnemo od neželenega hlastanja po neprimerni hrani. Seveda se kdaj pa kdaj še ne bo posrečilo, a sčasoma bo ukaz postal zapoved in kuža bo vedno redkeje »posegel« po nepravem priboljšku. Ko kuža nekoliko odraste, tudi sicer navadno pride k pameti in ne išče nevšečnosti kot nevedni mladiček. Če pa kuža prav bolešno išče iztrebke in se jim ne more in ne more upreti, **mu lahko primanjkuje določenih hranil ali pa gre za kakšno obolenje**. Takrat je prav, da se posvetuješ z veterinarjem.

Dragi dr.Vetko. Kmalu bomo kupili psa, zato me zanima, kaj potrebujemo zanj in kako ga naučiti različne trike.

Ema, 7 let

Tole vprašanje pa bi zahtevalo poseben članek, če bi želeli nanj res dobro in izčrpno odgovoriti! Za začetek je dobro, če ti pod roke pride kakšna knjiga o psih, kjer boš našla številne nasvete o prihodu novega družinskega člana v nov dom. Pravzaprav kar se tiče opreme ne potrebuješ prav veliko. Se pa moraš pripraviti na veliko spremembo v življenju vse družine. Prav tako se je koristno poučiti o pravilnem ravnanju s pasjim malčkom, saj si lahko prihranimo marsikatero nevšečnost kasneje v življenju. **Še najpomembnejše je, da se vsi v družini dogovorite, kdo bo za psa skrbel**, ter postavite meje, ki jih bo kuža moral spoštovati. Pravil se seveda vsi držite in ne popuščate. Le tako bo vzgoja dosledna in kužku razumljiva. Pomoč strokovnjaka, ki se ukvarja z vedenjem in šolanjem psov, bo zelo dobrodošla. Od opreme za kužka boš potrebovala le ležišče, posodico za vodo in hrano, ki je je navajen že od vzreditelja, ovratnico, povodec ter kakšno igračko (ki je ne more zgristi) in tablete proti glistam ter zaščito proti bolham in klopm. Naprej pa boš že sproti ugotovila, kaj vse še potrebuješ – denimo kje v bližini je veterinar, saj kužek že pri 3 mesecih potrebuje ponovno cepljenje ... Prihod kužka je dragoceno in neprecenljivo doživetje in prav je, da se ti in vsa družina nanj dobro pripravite. V hišo prihaja bitje, ki bo povsem odvisno od vas.

Dr. Vetko

Ali pes lahko je čokolado?

Ajda, 10 let

Ajda, čeprav si sama še tako sladkosneda, ni prav, da čokolado daješ tudi svojemu kužku. Sicer tudi za nas sladkarije niso preveč zdrave, če jih jemo pogosto, za pse pa je čokolada celo strupena! **V kakavu je snov, ki je za pse strupena.** S koščkom čokolade se sicer kuža še ne zastrupi (vsaj ne tako, da bi ti to tudi videla), večja količina čokolade pa lahko povzroči resne zdravstvene težave in v najhujših primerih celo pogin. Bolje bo, da za pohvalo in crkljanje svojemu štirinožcu nameniš bolj zdrav prigrizek. Sliši se nenavadno, a večina psov se prav lepo navadi na navaden, zdrav, hrustljiv korenček! Ne boš mogla verjeti svojim očem, kako bo teknil. Seveda je tu še cela vrsta pasjih priboljškov, ki mu jih lahko ponudiš. Zakaj bi torej tvegala s čokolado, raje jo prihrani za svojo dušo, pasjemu prijatelju pa nameni poseben pasji posladek.

Imaš vprašanje?

Pošlji ga na naslov **Moj planet, 1536 Ljubljana**, ali na **moj.planet@mkz.si**. Če je objavljeno tvoje pismo, nam čim prej pošlji svoj naslov, da ti pošljemo nagrado!

Dr. Vetku lahko zastavite vprašanje tudi na spletnih straneh **www.mladinska.com/mojplanet**.

Več vprašanj in odgovorov dr. Vetka najdeš tudi na spletnih straneh: **www.mladinska.com/mojplanet/drvetko**

Več o pravilih za sodelovanje, o varstvu osebnih podatkov in dovoljenju staršev si preberite na strani 55.

22. april

je svetovni dan Zemlje, ki ga po vsem svetu praznujemo že več kot 30 let. Ta posebni dan v letu je **namenjen ozaveščanju ljudi o varovanju okolja**. Planet Zemlja je naš dom, ki nas hrani in varuje. Rastline, živali, ptice, gozdovi, oceani, reke in livade – vse to je zaradi našega ravnanja vse bolj ogroženo. Na svetovni dan Zemlje potekajo številne akcije, ki pomagajo **k reševanju našega edinstvenega planeta**.

Smo skrbni gospodarji?

Ljudje zaradi intenzivnega kmetovanja, gradnje, sežiganja fosilnih goriv, onesnaževanja, pretiranega izkoriščanja gozdov, rudnin, oceanov, rek in jezer uničujemo naravno okolje. **Zemlji jemljemo naravna bogastva, vračamo pa ji odpadke, izpušne pline in strupene kemikalije.** Zaradi onesnaževanja okolja **izumirajo rastlinske in živalske vrste**. Raznoverstnost živih bitij pa je nujna za preživetje. V Evropi je ogroženih okoli 800 vrst rastlin, iz katerih bi lahko naredili nova zdravila, ker pa izumirajo, ne bomo nikoli vedeli, kako koristne so. Planet Zemlja je kot živo bitje. Onesnaževanje s toplogrednimi plini povzroča **podnebne spremembe**, ki lahko ogrozijo naše preživetje. Zaradi našega ravnanja narašča temperatura na Zemlji, kar se kaže kot **učinek tople grede**. Plini, ki jih spuščamo v ozračje, povzročajo **ozonsko luknjo**. **Izginjajo čista voda, svež zrak in zdrava hrana.** Znanstveniki opozarjajo, da moramo ukrepati takoj, če želimo rešiti Zemljo in s tem sebe.

Spremeni navade, spremeni svet!

Ljudje moramo živeti s spoznanjem, da je **prihodnost sveta odvisna od ravnanja vsakega izmed nas**. Razmislimo, kaj lahko dobrega naredimo za naš skupni dom, za sočloveka in tudi zase. Postanimo odgovorni potrošniki, naše vodilo pa naj bo: **varčujmo, znižujmo, ugašajmo, reciklirajmo, hodimo!**

Praznik

Varčuj s pitno vodo!

Na Zemlji je le 1 % pitne sladke vode, zato moramo z njo ravnati še toliko bolj skrbno. S pitno vodo bodi varčen. Zapri vodo, medtem ko si ščetkaš zobe. Zbiraj deževnico. Z njo lahko očistiš kolo ali zaliješ rože.

Varčuj z energijo!

Tudi z manjšo porabo električne energije v domu bomo manj onesnaževali okolje. Ugašaj luči, uporablaj varčne žarnice, ugašaj računalnik, ko ga ne uporabljaš več ...

Vozi se z javnim prevozom!

Avtomobili in letala so največji onesnaževalci zraka. Potuj z avtobusom ali se pelji s kolesom, hodi peš, na dolga potovanja pa se raje odpravi z vlakom.

Zemlje

Naj bo dan Zemlje vsak dan!

Pojdi v naravo ne glede na vreme, naužij se svežega zraka, napij se čiste izvirske vode, zagrabi pest zemlje in posadi drevo ali seme, sprehodi se skozi gozd, čudi se krasnim cveticam, ljubeče opazuj živali, ptice, metulje in kragulje, skratka – praznuj življenje!

Ali veš?

PORABA NARAVNIH VIROV V SLOVENIJI

- V povprečju porabi Slovenec približno 150 litrov vode na dan.
- 2/3 vse proizvedene energije v Sloveniji porabimo za ogrevanje prostorov.
- Povprečen Slovenec na leto porabi 185 kg papirja.

POTROŠNIŠTVO IN ODPADKI

- Povprečen človek v življenju ustvari 33 ton gospodinskih odpadkov.
- Plastenka razpada 450 let; to je 7-krat dlje, kot živi povprečen človek.
- Evropejci vsak dan zavržemo 16 olimpijskih bazenov hrane.

RECIKLIRANJE ODPADKOV

- 7000 zavrženih mobilnih telefonov vsebuje toliko zlata, da bi lahko izdelali prstan.
- 1 tona recikliranega papirja reši 17 majhnih ali dve veliki drevesi.
- Reciklaža ene steklenice prihrani toliko energije, da lahko 11-vatna žarnica sveti 20 ur.
- Proizvodnja recikliranega papirja zmanjša onesnaževanje zraka do 95 %.
- Recikliranje 1 tone potiskanega papirja prihrani več kot 2 toni lesa.
- Reciklaža 1 steklenice prihrani energijo za 30-minutno delovanje računalnika.

Iz starih stvari naredi nove!

Ne odvrzi takoj stvari, ki jih ne potrebuješ več. Uporabi svojo domišljijo in razmisli, kako lahko staremu predmetu nameniš novo uporabo.

Ločuj odpadke!

Kar 2/3 vseh odpadkov je mogoče predelati oziroma reciklirati. Zato je pomembno, da ločuješ steklo, železo, papir, plastične vrečke in biološke odpadke.

Zobna krtačka

Že ob svitu civilizacije pred dobrimi 5000 leti so ljudje cenili spoznanje, da je skrb za ustno votlino oziroma nega zob in dlesni dobra za zdravje. V staroegipčanskih grobnicah so raziskovalci odkrili drobne kose lesa, pravzaprav koščke grče, ki so bili pri koncu cepljeni na več delov. Z žvečenjem vlaken so poskrbeli za čiščenje zob – ta navada je še danes značilna za nekatera domorodna ljudstva.

Pripomoček ali orodje

A ljudje so potrebovali osupljivo dolgo časa, preden so iz provizoričnega pripomočka za nego zob razvili pravo orodje. **Prve zobne krtačke** so vzniknile okrog leta **1500**. Nekoliko so bile podobne čopičem. Na Kitajskem so uporabljali prašičje ščetine na bambusovih držajih, medtem ko so v Evropi za potrebe zobne higiene ustrežno obdelali konjske dlake. V razsvetljenem 18. stoletju se tudi zobozdravstvo ni moglo izogniti napredku in tako je francoski učbenik o negi zob iz leta 1728 svojo kritično ost usmeril proti konjski dlaki, ker naj bi bila premehka.

Do najlona in naprej

Podjetje, ki je prvo začelo profesionalno proizvajati zobne krtačke, je leta 1780 ustanovil **Anglež William Addis**. Med prestajanjem zaporne kazni zaradi izgreda se ni in ni hotel zadovoljiti z običajno prakso nege zob – v tistem času je to pomenilo drgnjenje zob s krpo, pomočeno v saje in sol – zato je ročno izdelal zobno krtačko. A je bila dolgo razkošna dobrina, ki so si jo lahko privoščili le petičneži. Cenovno ugoden množični proizvod je zobna krtačka postala šele leta 1938, potem ko so izumili najlon in ga začeli izrabljati kot material za krtačke. A če so se krtačke iz žime ljudem zdele premehke, so bile te iz najlona pretrde. Mehkejši najlon, ki ni poškodoval dlesni, a je obenem temeljito očistil zobe, se je na tržišču z izdelki za osebno nego pojavil šele leta 1950.

Oblika, kot se šika

Danes ponudba zobnih krtačk obsega različne stopnje mehko-be oziroma trdote, a tudi različne oblike, kot da bi za slehernega uporabnika, ki hoče negovati zobe, obstajala taka krtačka, ki se kar najbolj prilega njegovemu zobovju. Poplavi klasičnih zobnih krtačk kljubujejo električne. Morda niso najbolj varčne, a ob redni in ustrezni uporabi čistijo bolje.

... in ščepec poprove mete

Sodobno zobno kremo je leta 1907 izumil nemški lekarnar iz Dresdna Ottmar Heinsius von Mayenburg. Poimenoval jo je »Chlorodont« – »chloros« v stari grščini pomeni **zelen** – kar naj bi bila sopomenka za svežino, ki jo je v kremo vnašala poprova meta – »donti« pa pomeni **zob**. Ime izdelka je v slovenščini v sedemdesetih letih prešlo v občo rabo, tako se je »**kalodont**« pri nas uveljavil kot sopomenka za sleherno zobno kremo. Prvotno, nemško različico zobne kreme so že od samega začetka polnili v kovinske tube in ji dodajali okus poprove mete. Nekatere zobne kreme, ki danes polnijo trgovske police, ob nanosu na krtačko razkrijejo modre ali rdeče proge, ki naj bi skrbele za posebno zaščito zobovja, a imajo predvsem okrasno vlogo.

Da Vinci Learning

MINI kviz

Obkroži pravilno trditev.

1.

Že v starem Egiptu so zobe negovali

- a) s poprovo meto.
- b) s sajami in soljo.
- c) z grčastimi vlakni.

2.

Na izum prve sodobne zobne krtačke so vplivale razmere v

- a) staroegipčanskih grobnicah.
- b) angleških zaporih 18. stoletja.
- c) kemični industriji v prvi polovici 20. stoletja.

FOTOGRAFIJE: SHUTTERSTOCK, WIKIPEDIA

3.

Kalodont izvirno pomeni ...

- a) poprova meta.
- b) sveža krema.
- c) zeleni zob.

ZA VEČ O ZOBNI KRTAČKI PREKLOPITE NA TV-PROGRAM **DA VINCI LEARNING** ali OBIŠČITE SPLETNO STRAN <http://si.da-vinci-learning.com>.

PLES METULJEV

19. del

NAPISALA: NELI KODRIČ FILIPIĆ, NARISAL: DAMIJAN STEPANČIČ

FOTOGRAFIJA: TOMO JESENIČNIK

Cerkniško jezero

Pozno poleti lahko Cerkniško polje prečkamo peš, jeseni in spomladi bi morali imeti čoln, pozimi pa drsalke. Jezero avgusta presahne, ko se jeseni napolni, pa je skoraj osemkrat večje od Bohinjskega jezera.

Cerkniško jezero

»Jezeru je, jezera nej«

Tako pravijo domačini. Ob močnem jesenskem deževju nastane jezero v samo dveh ali treh dneh. Voda priteče na polje po več kot desetih pritokih, dvigne pa se tudi iz estavel. To so jame z dvojnim delovanjem: v nalivu voda iz njih priteka, v sušnem obdobju pa skozi njih odteka. Pozimi jezero včasih zamrzne, lahko pa tudi presahne – a le do pomladi, ko priteče voda z zasneženih gora. Ko nastopi suša, jezero presahne v treh do štirih tednih. Najprej tam, kjer se napolni nazadnje – to je v Jamskem zalivu, kjer voda hitro odteka skozi ponore. Jezersko dno postane prostran travnik.

Poleti, tik preden jezero presahne

FOTOGRAFIJA: ALEŠ FEVŽER

Eden od pritokov Cerkniškega jezera, v ozadju Slivnica

Kam gredo poletni ribe?

Jezerci so se nekoč preživljali tudi z ribolovom. Ob presihanju jezera, ko je bila voda do kolen, so jih lovili s koši brez dna: poveznili so jih na vodo in potisnili do dna, z vrha pa pobrali ribe. V različnih letnih časih so uporabljali še veliko drugih pripomočkov. Danes je ribolov prepovedan, razen če kupite ribiško dovolilnico. Toda kako ribe preživijo poletje? Ribiči so pred globokimi jamami v zalivu Rešeto izdelali umetno pregrado, tako da voda ne more odteči, in tukaj ribe preživijo sušo. Ko voda upada, se ribe počasi pomikajo za vodo in gredo tako same za pregrado. Tiste, ki jim to ne uspe, pa rešujejo ribiči in jih prenesejo za pregrado.

Oglejte si maketo Cerkniškega jezera!

V Dolenjem Jezeru smo si v Muzeju Cerkniškega jezera ogledali živo maketo, ki jo je pred dvajsetimi leti izdelal domačin Vekoslav Kebe. Poskrbel je za vsako podrobnost, vsako hišo, ponor in pritok. Tako lahko v živo spremljamo, kako jezero nastaja in kako voda presahne. V zgornjem nadstropju je še zbirka starih pripomočkov za ribolov in drugega starega orodja – tudi drsalk.

Maketa Cerkniškega jezera v Muzeju Cerkniškega jezera

Razgled z gore coprnic

Sprehod ob jezeru je lep v vseh letnih časih. Zgodaj poleti, dokler ne presahne, ne pozabite na kopalke! Če bo ostra zima, vzemite s seboj drsalk! Mi pa smo se tokrat odpravili še na Slivnico in si jezero ogledali iz ptičje perspektive. Iz Cerknice je vzpon do planinske kočice pod vrhom dolg približno uro in pol! Poiščete lahko tudi Coprniško jamo – nekoč so verjeli, da so v njej čarovnice kuhale slabo vreme in druge slabe reči. Iz luknje se namreč pozimi zaradi toplega zraka dviga dim in res je videti, kot bi nekdo kahal.

Razgled na jezero s Slivnice

ALI VEŠ?

- Cerkniško jezero je raziskoval že **Janez Vajkard Valvasor**, ki je pisal tudi o čarovnicah s Slivnice: »Na drugi strani jezera se dviga gora Slivnica, na kateri je luknja, ki dela nevihto, kakor je popisano na svojem mestu. Na vrhu imajo coprnice, večše in grdobe svoje plese in sestanke. Vidijo se kot leteče drobne lučce. Sploh je pokrajina tam okrog s coprnicami dovolj založena. Zato jim tam često precej zakurijo in jih mnogo sežgo, tako da pride včasih tod na grmado v enem letu več coprnic, kakor jih je v vsej deželi od pamtiveka sedlo na skladovalnico in bilo upepeljenih.«
- **Nasip za cesto do vasice Otok** so zgradili šele pred dobrim stoletjem, prej pa so Jezerci za prevoz uporabljali čolne, ki so bili lahko dolgi tudi do šestnajst metrov! Z njimi so tvorili les, seno in celo krave! Sem ter tja kakšen čoln danes izdelata tudi Vekoslav Kebe. Pravi, da bo za vsakega vnučka naredil enega.

PELJI STARŠE NA IZLET!

Muzej Cerkniškega jezera, <http://jezerski-hram.si/>

Matej Zalar

Hrčki so ljubke živalce. Ampak hrček rečemo tudi človeku, ki ničesar ne more vreči stran in stvari kopiči in kopiči ... dokler celo zanj ne zmanjka prostora. Šaj veste, da hrčki spravljajo hrano v obustne mošnjičke. Prav posrečeni so z napihnjenimi lici. Manj posrečene pa so omare ljudi, ki se držijo reka »čez sedem let vse prav pride« in hranijo vse po vrsti, od vrečk do oblačil. Koliko hrčka je v tebi?

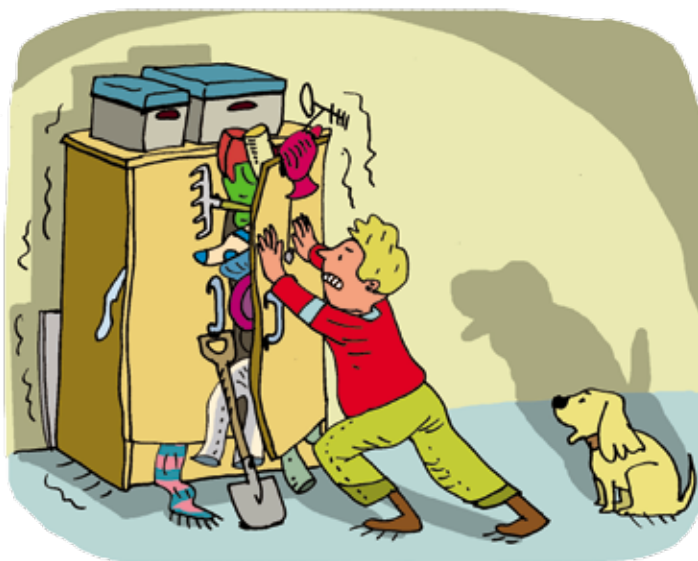
1. Teta ti podari veliko čokolado. Kaj narediš z njo?

- *** Če čokolade ne načnem takoj, jo spravim za »boljše čase«. Ko se kasneje spomnim nanjo, se je lotim ali pa jo podarim naprej.
- * Pri meni sladkarije ne zdržijo dolgo, ali jih zmažem sam ali pa jih podarim komu, ki mu teknejo bolj kot meni.
- *** Čeprav sem sladkosned, jo zbašem v omaro, v kateri se je nabralo že toliko sladkarij, da se mi ne sanja, kaj je na dnu. Kakšna nova civilizacija, morda.

2. Od nekaterih starih igrac se je težko ločiti.

- *** Spravljene imam vse igrace, s katerimi sem se igral, odkar sem prišel na svet.
- * Od starih igrac hranim samo eno ali dve najljubši, drugih nimam več.
- ** Šele ko zelo dolgo ne uporabljam neke igrace, sem se ji pripravljen odpovedati.

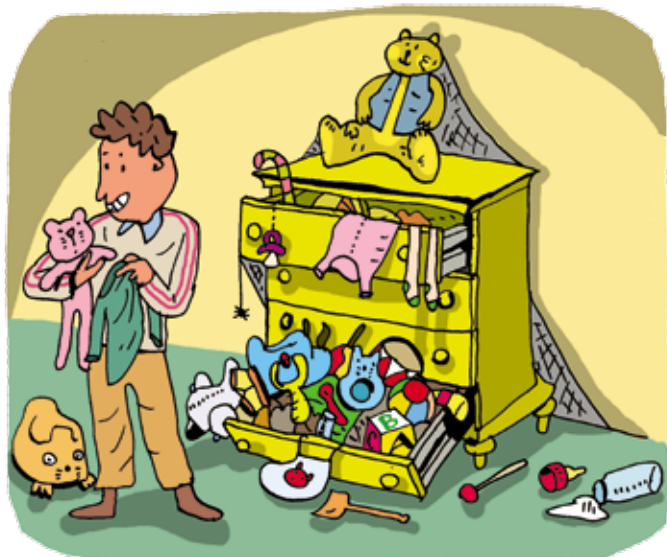

3. Če bi zdajle pokukali v tvojo omaro z oblačili, kaj bi našli?

- * Kopico oblačil, večino sem najbrž že prerasel.
- ** Tudi kakšen star kos, ki mi ni več prav.
- * Samo oblačila, ki jih nosim in so mi prav.

Kakšni so tvoji predali?

- * V njih so samo stvari, ki jih uporabljam, morda tudi spominki, a nič takega, kar je dokončno odslužilo.
- *** Tako so polni razne krame, da se zatikajo. In nikomur, niti meni, se ne svita, kaj je v njih.
- ** Poleg stvari, ki jih uporabljam, se notri valjajo tudi posušeni flomastri in polomljeni končki barvic.

Dobiš darilo. Kaj narediš z ovojnim papirjem?

- * Če ostane cel, ga »recikliram« naslednjič, ko komu zavijam darilo. Sicer ga vržem stran.
- ** Čeprav je malce natrgan, se mi ga zdi škoda zavreči. Morda bom kdaj vanj zvil kaj manjšega.
- *** Roma na velikanski kup ovojnega papirja, ki ga nikdar več ne bom uporabil, ker je preveč scefiran.

Barbara Jarc

Od 5 do 8 zvezdic
REDOLJUBNEŽ

Ne bomo rekli, da imaš sobo kot iz škaflice, ker v testu niti nismo preverjali, ali mora biti pri tebi vse poravnano in »pošlhtano«. Vsekakor pa pri tebi ne bomo našli smeti, napol obgrizenih čokolad, ki jim je rok potekel predlani, in oblačil, ki so prav samo še dojenčkom. Bravo, nisi hrček! Če je kaj za v smeti, to zavržeš, če česa ne potrebuješ, pa podariš naprej.

Od 9 do 12 zvezdic
ZMERNO HRČKANJE

Nisi pretiran hrček, te pa obustni
mošnjički kdaj vseeno malce
žulijo. Ali zato, ker so polni, ali
pa zato, ker ti žilica ne da miru.
Včasih ti je kakšno stvar težko
zavreči, čeprav je pokvarjena,
in morda se ti kaj valja naokrog
tudi iz čiste malomarnosti – če
se neuporabne reči kopičijo,
težko obdržiš pregled nad njimi.
Predlagamo ti, da v sobi vsake
toliko narediš čistko.

Od 13 do 15 zvezdic

Uf, ti pa si hrček, kaj? Pa te nič ne moti, da ne veš, kaj je na dnu tvoje omare s sladkarijami? Mar ni škoda, če kakšni okusni bombonieri poteče rok? Če bi imel pregled, bi se lahko še pravočasno posladkal z njo! Da ne govorimo o tem, da se lahko v omari zaredijo mravlje in molji. Brrr! Poskusi se večkrat znebiti odvečne krame – boš videl, kako bo soba zadihala!

Hitri kot blisk

Živali s fotografij vpiši v zgornji lik. Nato črke prenesi v spodnjega. V obarvani vrstici gloda bambus prikupna žival. Katera?

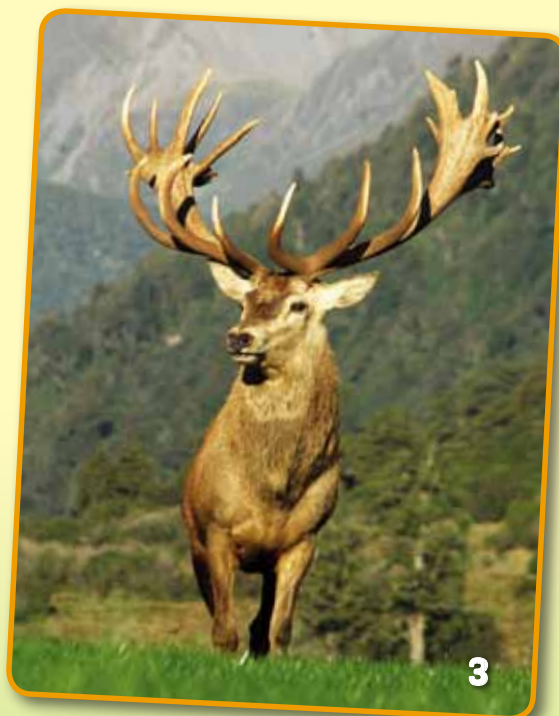

4

1	10	15	1	14	11	20	6	22
2	3	12	21	17	5	9		
3	16	19	18	4	8			
4	13	2	24	23	7			

1

3

FOTOGRAFIJE: SHUTTERSTOCK

2

1	2	3	4	5		
6	7	8	9	10		
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24

Sestavil: Jože Petelin

Žival iz obarvane vrstice napiši na dopisnico in jo pošlji najpozneje **do 31. aprila 2014** na naslov: **Moj planet, 1536 Ljubljana**. Ne pozabi pripisati svojih podatkov. Med pravnimi odgovori bomo izžrebali nagrajenca, ki bo prejel knjigo. **Več o pravilih za sodelovanje, o varstvu osebnih podatkov in dovoljenju staršev si preberite na strani 55.**

Imeni nagrajencev bosta objavljeni na internetni strani www.mladinska.com/mojplanet in v majski številki Mojega planeta.

MAČJI KVIZ

sive celice

1. V naravi so mačke

- P plenilke.
- Z prežvekovalke.
- H glodavke.

2. Ko dobimo mucka, je pomembno, da

- R ga pregleda veterinar in ga cepi.
- E mu kupimo veliko igračk.
- G ga pokažemo vsem sosedom.

3. Mucki so

- A vsejedi.
- E mesojedi.
- S vegetarijanci.

4. Maček mora imeti vedno na voljo

- D svežo vodo.
- C kozje mleko.
- V sojino mleko.

5. Mačke potrebujejo

- C manj beljakovin kot ljudje.
- U enako količino beljakovin kot ljudje.
- E veliko več beljakovin kot ljudje.

6. Pasja hrana

- N ni primerna za mačke.
- M je za mačke odlična.
- H je za mačke zelo nevarna.

7. Za potovanje je najprimernejša

- E kartonasta škatla.
- J potovalna košara za mačke.
- R športna torba.

8. Samičke so breje

- E približno 2 meseca.
- B približno 9 mesecev.
- O približno 3 tedne.

FOTOGRAFIA: SHUTTERSTOCK

Geslo, ki ga dobiš s črkami pred pravnimi odgovori, napiši na dopisnico in jo pošlji do **31. aprila** na naslov: **Moj planet, 1536 Ljubljana**. Ne pozabi pripisati svojih podatkov in prilepiti podpisane izjave staršev ali skrbnikov. **Več o pravilih za sodelovanje, o varstvu osebnih podatkov in dovoljenju staršev si preberite na strani 55.** Izžrebali bomo dva dobitnika majic Moj planet.

Imena nagrajencev bodo objavljena na internetni strani www.mladinska.com/mojplanet in v majski številki Mojega planeta, ki bo izšla 15. maja.

Za izdelke, do ljudi in

Za vse izdelke v trgovini velja, da morajo biti varni za uporabo. Preden gre izdelek na police, je preverjen, saj si nihče ne želi, da bi nam zobne paste, kreme za obraz, mila, čistila, pralni praški in podobna sredstva povzročala zdravstvene težave. V nobenem zakonu ne piše, kako je treba testirati omenjene izdelke, človek pa je skozi zgodovino iznašel način, ki je (žal) najbolj razširjen še danes: testiranje na živalih.

Vsakdo je že zasledil članek v časopisu ali prispevek na televiziji, v katerem je bil predstavljen ta ali oni poskus na malih **belih miškah**. Prav miši so najbolj razširjene laboratorijske živali, saj je skrb zanje poceni in preprosta, poleg tega se hitro razmnožujejo. Kljub splošnemu prepričanju miške niso edine živali, ki se znajdejo v laboratorijih. Testiranje izdelkov in njihovih sestavin redno opravljajo tudi na podganah, morskih prašičkih, hrčkah, zajčkah, pa tudi na mačkah, psih, prašičih in opicah.

Neprijetna resnica,

o kateri ne govorimo veliko, je tudi ta, da so testiranja za živali zelo **stresna, mučna** in prej ali slej vodijo v njihov pogin. Najpogostejše potekajo tako, da žival izpostavimo določeni snovi in spremljamo učinke, ki jih ima ta snov na žival. Proces je nepredstavljivo boleč, če pa ga spremlja znosna bolečina, zdrave živali nato zelo hitro opeša in žival pogine.

prijazne živali

Takega životarjenja res ne privoščimo prav nikomur, zato se v svetu vse pogostejše govori o drugačnih načinih testiranja, ki ne vključujejo trpljenja živali. Danes, ko izjemno dobro poznamo človeško telo in imamo napredno računalniško tehnologijo, imamo priložnost, da različne izdelke in njihove sestavine testiramo tako, da ne bodo trpeli ne ljudje ne živali. Novi način prinaša tudi natančnejše in bolj kakovostne rezultate.

Če tudi ti misliš, da si vsi zaslužimo zdravo življenje, lahko:

- na kozmetičnih izdelkih in čistilnih sredstvih poiščeš znak zajčka v skoku, ki zagotavlja, da je za varnost izdelka poskrbljeno brez testiranja na živalih;
- doma izdelaj mila, mazila in pralna sredstva, ki ne potrebujejo krutega testiranja;
- zdravnika prosiš, da ti vedno predpiše le zdravila, ki so testirana na sodoben in do živali prijazen način;
- novo znanje deliš s svojimi bližnjimi, da bodo tudi sami razmislili o spremembi.

FOTOGRAFIJE: SHUTTERSTOCK

Na svetu vsako leto zaradi testiranj pogine 115 milijonov živali. Pomagaj nam, da bo njihovo število iz leta v leto manjše. Vsak korak šteje!

Polepšaj seniorčku starost

V januarski številki revije Moj planet si lahko prebral veliko koristnega in zanimivega o prav posebnem hišnem ljubljencu – belem dihurju. Danes potrebuje tvojo pomoč dihurček Kai. Preberi njegovo zgodbo in presodi, kako mu lahko pomagaš.

Kai je prikupen dihur, star 8 let. To pomeni, da je že pravi dihurji starček. Ne vemo natančno, koliko časa mu je še ostalo, nedvomno pa mu nameravamo zagotoviti najlepšo možno zimo življenja.

Dihurčku namreč nikoli ni bilo z rožicami postlano. V osmih letih je zamenjal kar nekaj domov in se selil od enega neodgovornega skrbnika k drugemu. Nekateri niso imeli časa, da bi se zares ukvarjali z njim, drugi so se mu odrekli zaradi selitve, tretji so ugotovili, da niso sposobni dobro skrbeti za dihurja in ga primerno vzgajati. Kai se je moral vseskozi prilagajati različnemu okolju, kar mu je povzročalo nemalo stresa. Z leti so ga neprestane spremembe vedno bolj obremenjevale, kar se je kmalu pokazalo tudi na njegovem zdravju. Kai se danes spopada z okvaro srca in boleznijo, ki ji pravimo inzulinom. Prav zato potrebuje kakovostno prehrano in terapijo z zdravili.

Kai kljub vsem težavam, ki ga pestijo, kaže voljo do življenja in se s svojo začasno skrbnico, prostovoljko Društva za zaščito živali Ljubljana, vsak dan bolj veselo igra. Čeprav dihurček že slabo sliši in je skorajda slep, izkušena skrbnica vseskozi skrbi za to, da ima Kai poleg počitka tudi dovolj gibanja in igre, kar je malemu radovednežu še kako všeč. Prav tako pazljivo spremlja njegovo zdravstveno stanje, ga hrani in mu daje vsa potrebna zdravila.

Zaradi svoje starosti in zdravstvenih tegob ima Kai malo možnosti, da bi ga posvojila oseba, ki bi zmogla zanj skrbeti tako dobro, kot si stari dihurček zasluži. Verjamemo pa, da mu lahko pomaga čisto vsak – tudi ti:

- deli dihurčkovo zgodbo s svojimi prijatelji in družino,
- podprite v družini dihurčkovo oskrbo na način, ki nič ne stane: z donacijo dohodnine (več o tem izveš na: www.dzzz.si ali info@dzzz.si).

S tem boš pomagal/-a Društvu za zaščito živali Ljubljana, ki bo lepo skrbelo za dihurčka do konca njegovih dni. Hvala!

Nuša Ema Miklavec
Društvo za zaščito živali Ljubljana

Neil Gaiman

KAJ PA MLEKO?

Ilustriral Chris Riddell
Iz zbirke Pisanice

Je na svetu še kaj bolj groznega, kot če zjutraj ugotoviš, da je zmanjkalo mleka in se moraš ponj odpraviti v trgovino? Pravzaprav ja. Lahko te na poti ugrabijo Nezemljani z vesoljsko ladjo, padeš skozi luknjo v času ter se znajdeš med gusarji, od koder za las pobegneš z balonom, ki ga vozi dinosaver ... Ja, vse to in še več se ti lahko zgodi, če zgodbo napleta domišljjski mojster Neil Gaiman. Ali pa očka dveh nestrpnih otrok, ki ne moreta in ne moreta razumeti, kako ti lahko skok v trgovino vzame toliko časa.

Angleški pisatelj Neil Gaiman je bil za svoja dela že večkrat nagrajen, slovenski bralci pa ga poznajo po številnih odličnih delih za mladino in odrasle. Knjigo je v slovenščino prevedel Boštjan Gorenc - Pižama.

Angela Lang

GOBE

Iz zbirke Narava na dlani

Gobe v vsej svoji pojavnosti in barvni raznolikosti že dolgo burijo domišljijo ljudi. Za tako vztrajno zanimanje se morajo zahvaliti predvsem svoji slastnosti. V hudih časih so bile gobe dobrodošla popestritev jedilnika, danes pa jih cenijo predvsem zaradi kulinarčne vrednosti. V priročniku je podrobno in z izjemnimi fotografijami predstavljenih okoli sto najznačilnejših vrst gob, ki rastejo na območju srednje Evrope, torej tudi na območju Slovenije. Knjiga bo nepogrešljiv pripomoček za vse ljubitelje narave in gobarjenja, v izjemno pomoč pa bo tudi vsem tistim, ki se z gobami srečujejo prvič.

INFORMACIJE IN NAROČANJE:
080 12 05 ali www.emka.si

Dr. Helga Hofmann

ZELIŠČA IN JAGODIČJE

Iz zbirke Narava na dlani

Za naše prednike je bilo znanje o divjih rastlinah in plodovih, ki okrepijo okus hrane in poskrbijo za zdravje, nekaj samoumevnega in se je prenašalo med generacijami. Vodnik vam bo približal to znanje in ga posredoval preprosto in nazorno. V njem so predstavljene rastline skupaj s predlogi in nasveti, kako ravnati s samoraslimi rastlinami in plodovi, da boste iz njih pričarali okusno jed, pa tudi, kako z njimi preprosto in naravno okrepiti svojo telesno odpornost. Predstavljena so predvsem tista zelišča in jagodičje, ki jih zlahka najdete v naravi in jih boste s tem priročnikom tudi prepoznali. Poleg zeli so vključeni še plodovi, cvetovi in listi dreves, katerih uporaba ima zdravilen učinek.

KUPON ZA SODELOVANJE PRI NAGRADNIH IGRAH, PISMIH BRALCEV, DR. VETKU IN NAGRADNIH NATEČAJIH V REVJI MOJ PLANET

Kupon izrežite po oznaki in nalepite na dopisnico. Pošljite jo na naslov **Mladinska knjiga Založba, d. d., Slovenska 29, Ljubljana, revija MOJ PLANET.**

Podpisani _____
(ime in priimek)

(naslov in pošta)

se strinjam, da moj otrok _____
(ime, priimek in starost otroka)

sodeluje v natečajih, pri nagradnih nalogah, nagradnih vprašanjih za dr. Vetka, pismih bralcev in drugih nagradnih natečajih, razpisanih v tej reviji, ter da se v reviji objavijo otrokov izdelek in njegovo ime in starost.

Datum _____ Podpis _____

S podpisom dovolite, da Mladinska knjiga Založba, d. d., za izvedbo nagradnega natečaja (in/ali nagradnih iger) in objavo podatkov o nagrajencih vodi, vzdržuje in upravlja evidenco z vašimi osebnimi podatki in podatki vašega otroka za časovno obdobje 5 let, s podatki o preostalih udeležencih v zgoraj navedenih nagradnih igrah ali natečajih pa do njihovega izteka. Sodelujočim v natečaju in pri nagradnih nalogah je zagotovljeno varstvo osebnih podatkov po zakonu, ki ureja varstvo osebnih podatkov.

Nagrajenci

**NAGRAJENCI IZ MARČNE
ŠTEVILKE REVJE MOJ
PLANET**

CVETIJO IN DIŠIJO

Rešitev: **Timijan**

Knjigo prejmeta

Tim Jurinič iz Vinice in

Klara Zidarič iz Ormoža.

Nagradi bomo poslali
po pošti.

**Nagrajencema iskreno
čestitamo!**

STAR NOVO PAPIR ZA UPANJE

3. izvedba

17. MAREC - 30. APRIL 2014

dinos ebm.si/papir

Star papir bo tudi letošnjo pomlad prinesel novo upanje

Društvo Ekologi brez meja skupaj s podjetjem Dinos pripravljajo že tretjo izvedbo akcije Star papir za novo upanje 2014, ki bo potekala med 17. marcem in 30. aprilom 2014 in bo zagotovila ena največjih slovenskih dobrodelno okoljevarstvenih akcij letos.

VABLJENI!

Organizatorji vabijo k zbiranju starega papirja vse ustanove in posameznike. **Ustanove se morajo zaradi zagotavljanja zabojsnikov in odvoza na akcijo obvezno prijaviti**, za posameznike pa prijava ni potrebna in lahko papir oddajo na eno izmed **zbirnih točk: ebm.si/papir**. Vzgojno-izobraževalna ustanova, ki bo zbrala največ papirja, prejme za svoj trud tudi **posebno nagrado**.

Na sredini akcije, **v soboto, 12. aprila 2014**, bodo organizatorji izpeljali prav **poseben dogodek**, na katerem se bo gradila skulptura iz starega papirja. Na ta dan bodo odprte tudi vse poslovalnice podjetja Dinos, ki bodo tudi sicer v času akcije posebne zbirne točke za papir.

MI ZBIRAMO!

S pomočjo zbranega papirja bomo pomagali vsem prijavljenim vzgojno-izobraževalnim ustanovam, v natečaju izbranemu projektu, ki bo s svojo idejo naši družbi največ prispeval in nadaljnjim projektom Društva Ekologi brez meja.

Zbirne točke postanejo vse prijavljene ustanove (ebm.si/papir), ki bodo zbrale več kot 800 kg starega papirja.

moj planet

Jaz ♥ ↑. Vetko je ^{si} Car! Stripistudi super!
Knjigica o živalih mi je zelo zelo
ušec! Res čestitam! Samo
bi mogla bit večja in debelejša.

PROSIM ZA POSTER PUME
ALI LEOPARDA. PLIS

Lep pozdrav iz
Mislinje. Neja Jaš

Moj planet TI SI NAJ
NAJ BOLŠI!

Dragi Mojplanet rada vas imam!
Moji najljubši živali sta želva in
bong ki me zelo zanimata in tudi rada
velikim brskanje.

Jamantak12345

moj planet

OBUŽUJEM VAŠO REVIZO
SAJ STE ZELO POUČNI.

PROSILA PA BI DA OPIŠETE
V NASLJEDNI ODAJI KAJ
O KUŠKIH IN PRILOŽITE
ŠE POKSTER O NJIH.

MOJ PLANET

POŠILJAM VAM RIBČICO MOJEGA
AKVARIJA.

PATRICK

Na spletnih straneh www.mladinska.com/mojplanet pa objavljamo še več vaših pisem.

V reviji objavljena pisma, fotografije in druge prispevke bomo nagradili. Pošljite jih na naslov **Moj planet, 1536 Ljubljana**, ali moj.planet@mkz.si. Ne pozabite pripisati svojih podatkov. Če boste poslali svojo fotografijo, ne pozabite priložiti dovoljenja staršev ali drugih skrbnikov, da se strinjajo z objavo fotografije. **Več o pravilih za sodelovanje, o varstvu osebnih podatkov in dovoljenju staršev si preberite na strani 55.**

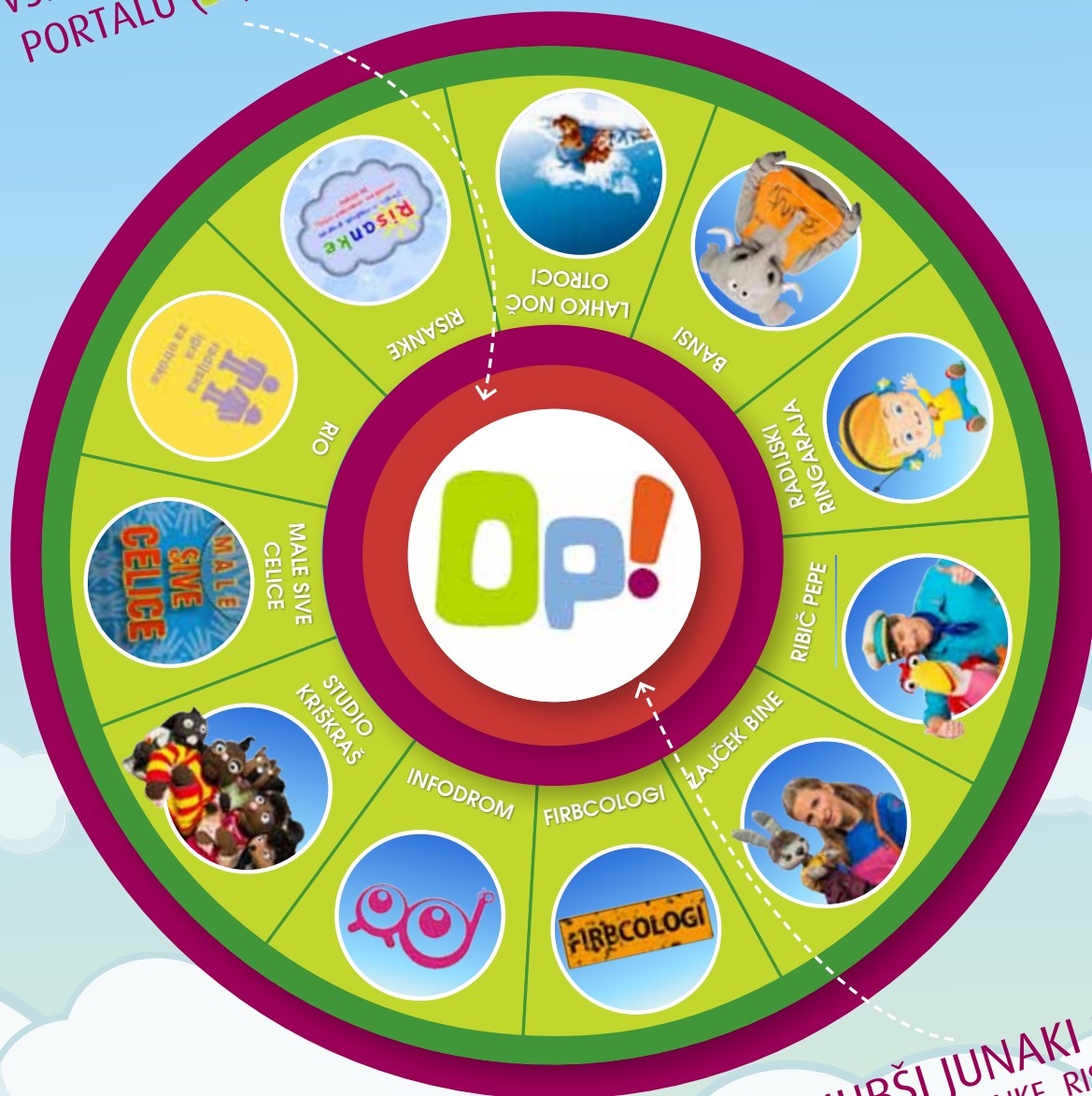
Na spletnih straneh www.mladinska.com/mojplanet pa lahko tudi **pišete dr. Vetku**, zastavite **vprašanje**, sporočite svoje mnenje ter **glasujete za poster**.

Hvala za vaša pisma,
pohvale in predloge,
ki jih tako prižno
pošiljate!

RADIO
TELEVIZIJA
SLOVENIJA

VSTOPI V SVET ŽIVOPISANIH JUNAKOV
IN VSEBIN NA PRVEM OTROŠKEM
PORTALU (Op!) V SLOVENIJI.

VSI TVOJI NAJLJUBŠI JUNAKI SO TU!
PA TUDI IGRARIJE, POBARVANKE, RISBICE,
FOTOGRAFIJE, POSNETKI ODDAJ IN KULTURNI BRLOG.

obišči
WWW.OTROSKI.SI

Prihodnji mesec v Mojem planetu

Živalski mladiči

Zavarovane rastline

Nušin kotiček

Naslednja številka izide
15. maja.

Moj kviz

So trditve pravilne?
Kaj praviš?

Kviz po aprilski številki

1. Hladnokrvni konji so dobri delavci, toplokrvni pa športniki.
DRŽI **NE DRŽI**
2. Kobilica je breja točno devet mesecev.
DRŽI **NE DRŽI**
3. Na južnem tečaju je najhladneje na svetu.
DRŽI **NE DRŽI**
4. 22. april je svetovni dan Venere.
DRŽI **NE DRŽI**
5. La Rinconada, najvišji kraj na svetu, teži na višini 5100 m.
DRŽI **NE DRŽI**
6. Cerknško jezero je presihajoče jezero.
DRŽI **NE DRŽI**
7. Najsvetlejši planet na nebu je Danica ali Večernica.
DRŽI **NE DRŽI**
8. Seneni nahod je najbolj pogost spomladi.
DRŽI **NE DRŽI**
9. Za pse je čokolada odličen in zdrav obrok.
DRŽI **NE DRŽI**
10. V reviji najdeš navodila za izdelavo kristalov iz sladkorja.
DRŽI **NE DRŽI**

Si znal odgovoriti na vsa vprašanja? Če nisi, polistaj po reviji Moj planet, ki jo imaš v rokah, in kmalu ne bo nobenega dvoma več.

Moj planet, mesečnik, april 2014, leto 9 • Na leto izide 12 števil. • Mladinska knjiga Založba, d. d., Slovenska 29, 1000 Ljubljana • Predsednik uprave MKZ: Peter Tomšič • Glavni urednik področja Založništvo: Bojan Švigelj • Odgovorna urednica: Senja Požar • Urednica: Maja Bajželj • Likovno-tehnično urejanje: Mojca Orehek • Lektorica: Vera Jakopič • Naslov uredništva: Moj planet, 1536 Ljubljana, tel.: 01 241 32 20, faks: 01 425 28 36 • Tiskana naklada: 7.000 • Tisk: Grafika Soča d.o.o., Nova Gorica • Cena številke za naročnike v šoli je 3,90 €, za individualne naročnike 4,16 €, v prosti prodaji 4,95 €. Naročnina se poravnava v treh obrokih. Naročnina za tujino se poravnava vnaprej in znaša 99,60 €. • DDV in poštšina sta vračunana v ceno. • Naročnina velja do preklica, odpovedi sprejemamo samo pisno za naslednje obračunsko obdobje. • Za nepravčasno poravnane obveznosti zaračunavamo zakonsko določene zamudne obresti. • Poštšina plačana pri pošti 1102 Ljubljana. • Naročanje revij: Mladinska knjiga Založba, d. d., Služba oskrbe kupcev, 1536 Ljubljana, tel.: 080 11 08, od 7. do 18. ure. • Vodja sektorja Prodaja in promocija izobraževalnih vsebin: Monika Jagodič Gobec, monika.jagodic@mkz.si • Vodja službe Marketing in oglasno trženje: Martina Dolgan • Oseba, odgovorna za oglaševalske vsebine: Martina Dolgan, vodja službe Marketing in oglasno trženje. • www.mladinska.com/oglasniprostor • Oglasno trženje: Anja Klemenčič, anja.klemencic@mkz.si, T: 01 241 37 06 • ISSN 1854-2883 • V reviji Moj planet objavljenih prispevkov ni dovoljeno kakor koli ponatisniti brez pisnega dovoljenja uredništva. • Nenaročenih rokopisov, risb in fotografij ne vračamo. • Revijo sofinancirata Javna agencija za knjigo RS in Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. • Elektronska pošta: moj.planet@mkz.si • Spletne strani: www.mladinska.com/mojplanet • V uredništvu skrbimo za skladnost oglašnih sporočil z Zakonom o medijih. Na izbor oglaševanih izdelkov in na oblike oglaševanja ter na oglasne priloge nimamo vpliva. Izid publikacije je finančno podprla agencija ARRS iz sredstev državnega proračuna iz naslova razpisa za sofinanciranje domačih poljudnoznanstvenih periodičnih publikacij.

Odlična zbirka nalog za boljše znanje in oceno **Brihtna glavca**

1.

VADIM, ponavljam
in utrjujem znanje

2.

RAZUMEM tudi
zahtevnejšo snov

3.

se dobro PRIPRAVIM
na preizkuse znanja

z rešitvami

Z lahkoto do znanja

www.mladinska.com/brihtna_glavca

4.–9. RAZRED

Vsebuje
teste

4.–9. RAZRED

Vsebuje
teste

1.–9. RAZRED

Vsebuje
formule
in teste

8.–9. RAZRED

Vsebuje
teste za
pripravo
na NPZ

8.–9. RAZRED

Vsebuje
teste in
kemijske
reakcije

SLOVENIJA, kot je še ni bilo!

ALIVEŠ,
kje bi iskal
podvodni Triglav?
38 m globoko v
Piranskem zalivu

ALIVEŠ,
da Triglavski narodni
park obišče letno kar
1,6 milijona ljudi?

NOVO

Atlas SLOVENIJE

za osnovne in srednje šole

ZA ŠOLO IN DOM

ALIVEŠ,
kje v Sloveniji lahko na istem
kraju spomladi in jeseni
loviš ribe, poleti sušiš seno,
pozimi pa drsaš?

Na Cerkljiškem jezeru

Najsodobnejša predstavitev geografskih procesov in Slovenije po pokrajinah

- Več kot 130 prvič objavljenih zemljevidov
- Največja zbirka tematskih zemljevidov Slovenije doslej
- 13 vrhunskih ilustracij prereзов Zemljinega površja